POSLEDNÍ NÁVRAT

Jan Cimický

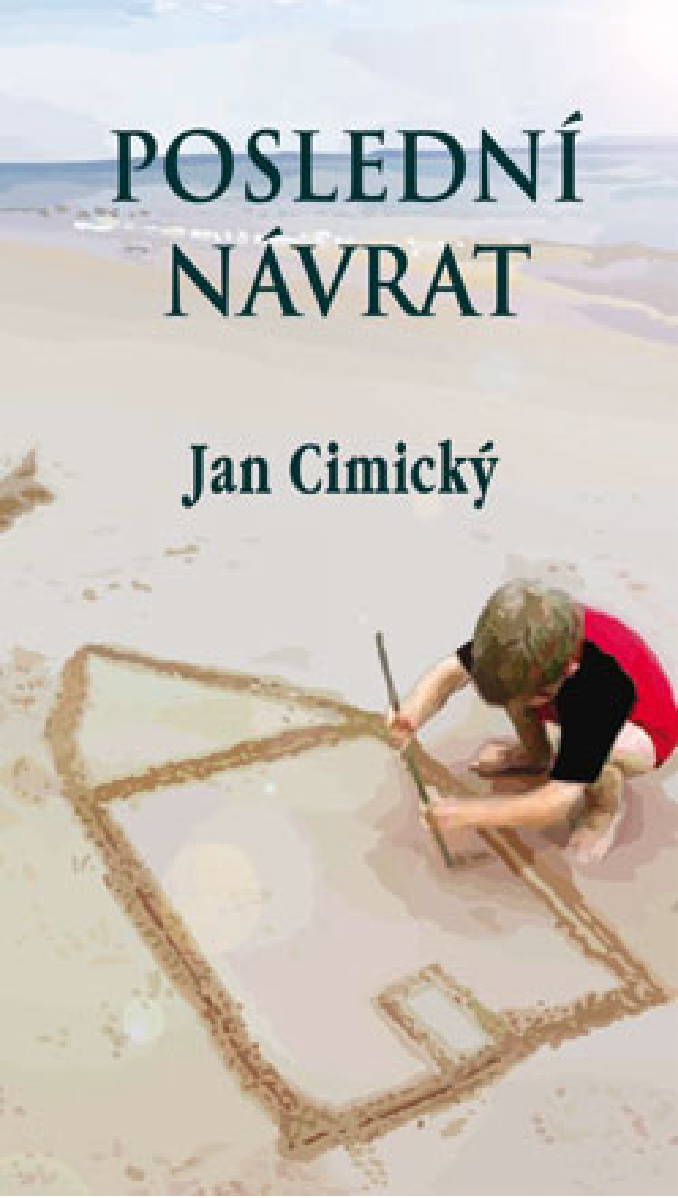

Poslední návrat

PRAHA 2006

Jan Cimický: Poslední návrat
Vydání v Baronetu první.
Copyright © 2006 Jan Cimický
All rights reserved.

Vydalo nakladatelství Baronet a.s., Křižíkova 16, Praha 8, www.baronet.cz
v roce 2006 jako svou 1043. publikaci.
Přebal a vazba © 2006 Ricardo a Baronet.
Ilustrace na přebalu © 2006 Martin Vančát.
Korektorka Zdeňka Grigarová.
Sazba a grafická úprava Ricardo, Přemyslovská 38, Praha 3
Tisk a vazba: FINIDR, s. r. o., Český Těšín.

Veškerá práva vyhrazena.
Tato kniha ani jakákoli její část nesmí být přetiskována, kopírována
či jiným způsobem rozšiřována bez výslovného povolení.

Název a logo BARONET® jsou ochranné známky zapsané
Úřadem průmyslového vlastnictví pod čísly zápisu 216133 a 216134.

ISBN 80-7214-820-6

BARONET
Praha 2006

Jan Cimický

Poslední návrat

1.

Na zažloutlé suché trávě svítily zmrzlé krůpěje. Od nohou poněkud záblo. Profesor v hnědých polobotkách s koženou podrážkou přešlapoval sem a tam, rozrážel ho chlad. Vypadal směšně, celý se choulil pod světlým balonovým pláštěm a jeho vysoká štíhlá postava se nějak nahrbila, stáhla do sebe.

„Vidíte, a tamhle za kopcem je už Německo," ukazoval drobounký mužíček, který ho až sem doprovázel. Profesor však zjevně neposlouchal. Očima klouzal po stráních, které slabé podzimní slunce nedokázalo prohřát, místy se však jako zrcadlo odráželo od krystalků ledu. Příroda dýchala čerstvě a profesor se ji snažil pojmout, přiblížit si ji, aby mu její atmosféra vstoupila do každičké žilky a rozlila se v krvi, aby se otiskla a už zůstala. Aby si ji mohl v následujících dnech a týdnech kdykoli vybavit.

„Budete tady mít klid jako v ráji. Za ty peníze, to je dnes úplně zadarmo, můžete mi věřit, pane," pokračoval mužíček, zcela zaujat svým přesvědčováním.

Nebylo však toho zapotřebí. Profesor Havlena se již rozhodl.

Vždycky se rozhodoval rychle. Jako chirurg mnohdy ani jinak nemohl, musel zvolit nejkratší a nejúčinnější cestu. Intuice byla vlastně jen klamným zdáním; ve skutečnosti ji podkládala letitá zkušenost, srovnání probíhalo rychle a mimovolně, takže připomínalo impulz. Rozhodnutí však bylo přesné a uvážené, to si mohl každý ověřit.

Inzerát o prodeji chalupy v podhůří mu padl do oka náhodou. Jako muž činu se rovnou vypravil na místo, ale záměrně o své cestě nikomu neřekl, vyjel vlastně na výlet, do míst, která neznal a kam se za celý svůj dosavadní život nepodíval.

Krajina ho okouzlila. To je přesně ono, řekl si v duchu, a od té chvíle mohl vlastně jeho průvodce mlčet. Profesor své rozhodnutí zásadně neměnil, což však majitel nemohl vědět, neboť ho nikdy dřív neviděl, a proto se snažil stůj co stůj vychválit kvality domku i okolí, aby zájemce přesvědčil.

„Jestli sbíráte houby, hned vzadu za kopcem je les. Koukal byste, co tam roste hříbků! Kdepak, tady z místních nemá na sbírání nikdo čas, můžete na ně chodit s nůší."

Profesor mlčel, neodpovídal a mužíček ztrácel půdu pod nohama. Napadlo ho, že by mohl nabídnout malý kompromis, aby ještě více zapůsobil.

„Co říkáte, mohl bych vám pět tisíc slevit?!" naznačil nejistě. Profesor na něho pohlédl a odkašlal si.

„Ne, všechno je v pořádku, líbí se mi tu," ozval se konečně, „vždycky jsem si představoval, že svoje stáří prožiju v nějakém domku na venkově, váš mi celkem vyhovuje."

Mužíček se rozzářil. Jmenoval se Václav Pazdera a byl účetním v textilce. Domek podědil, ale udržovat ho nechtěl, proč také? Měl vlastní, moderní a mnohem blíž k městu. Co s tímhle, jsou s tím jenom starosti. Ale snad by na něm mohl vydělat, kdoví?

„Tak tohle musíme zapít!" snažil se zapůsobit žoviálně a doufal, že tím konečně prorazí bariéru profesorova zadumání. „Hospoda je kousek!"

Profesor ho odmítavým gestem zarazil.

„Nezlobte se, ale to nepůjde, přijel jsem vozem a musím se vrátit." Z profesora vyzařovala zřejmá autorita. Václav Pazdera si netroufal protestovat, něco měl na jazyku, ale raději rychle polkl, aby nakonec všechno nepokazil. Je to divný patron, pomyslel si.

Krajina se vlnila, jako by ji vymodelovala umělcova ruka podle představ nějakého romantického malíře. Zoraná políčka osychala syrovou hnědí, zamlžený opar halil jehličnaté listy na obzoru a listí zbarvené jako impresionistova paleta pokrývalo přístupovou cestu, vítr je svál po okrajích jako do závěje.

Z podzimní dušné a zimomřivé krajiny vynikal stinný kopec, na němž se vypínala silueta hradu, snad gotická nebo renesanční zřícenina. Jistě se k ní vážou nejrůznější pověsti!

„Jak daleko je do města?“

„Autem jste na náměstí za deset minut.“

„A pěšky?“

„Když půjdete přes kopec a vezmete to zkratkou kolem katovny,“ vysvětloval ochotně Pazdera, „tak dvacet minut; a po silnici půl hodiny.“

Havlena přikývl.

„Kdybyste chtěl, ukážu vám, kde je ta hospoda. Je odtud vidět. Podívejte, hned tamhle, za rozcestím u silnice.“ Mužíček ukazoval dolů k okresní silnici, kde se seskupilo několik domů a dva nebo tři patrové činžáky, jaké se stavěly koncem století pro dělníky z fabrik. Profesor pohlédl tím směrem a přikývl, neřekl tak ani tak, a to Pazderu opět poněkud zmátlo.

„Chcete si prohlédnout domek vevnitř?“ zeptal se potichu, aby náhodou nepopudil. Profesor opět přikývl a beze slova se otočil směrem k plotu, který obklopoval zahradu a patrový domek s doškovou střechou.

Bílá chalupa stála na svahu jako poslední baráček u stále se zužující silnice, která o kousek dál pokračovala jako vyasfaltovaná cesta.

„Kolik byste řekl, že stála oprava střechy? Osmdesát tisíc, a skoro všechno zaplatili památkáři. Je to historická památka, pane.“ Pazdera opět našel rovnováhu.

Za chalupou se stráň zdvihala již velice prudce k řídkému březovému hájku a za ním se klubaly špičky smrků. Vedle domku stál vysoký rozložitý javor, snad stoletý. Jeho holá koruna rozpřahovala nad střechou větve,

jako by ji chtěla chránit. Kolem se prostírala malá, ale zanedbaná zahrádka, ohraničená místy povaleným dřevěným plotem. Některý z posledních majitelů v ní nechal zasadit betonový bazének. Časem a mrazy střídajícími se s horkem beton praskl podél a dva díly se v zemi široce rozevřely.

„Začneme chlívkem," začal Pazdera jako profesionální hradní kastelán, který má před sebou novou výpravu turistů, „dole je totiž krásný studený sklípek."

Vstoupili úzkými nízkými dveřmi a sešli po několika schůdcích jen tak po paměti, opatrně, aby nezakopli. Uvnitř byla tma a mužíček hledal na římse sirky a svíčku, které si tu zřejmě připravil. Když konečně našel, co hledal, a svíčka se rozhořela, její blikavé světlo ozářilo celý prostor. Sklípek měl polokruhovou klenbu, poměrně nízkou, takže profesor stál s hlavou schýlenou mezi rameny.

„Co říkáte, není to nádhera? Stačí všechno vybílit, obložit dřevem a máte úplnou vinárničku!"

Profesor nereagoval. Sledoval svého průvodce, jako by si říkal, že jeho povídání musí přetrpět, a nijak se tím netajil. Pazderu to znervóznilo, stále nevěděl, na čem je a co si má vlastně myslet.

Přechod ze sklípku na čerstvý vzduch, do zahrady, nepříjemně oslepoval. Museli vyjít ven, přejít pár kroků po zápraží, vystoupit po několika schodech podél zdi až k hlavnímu vchodu, protože do sklípku se dalo vejít jen zvenčí. Profesor se zastavil a znovu se zadíval do větví mohutného javoru, na němž seděli dva velcí černí ptáci, kteří hlasitě krákali. Havrani… tak říkali v nemocnici odjakživa zřízencům z pohřební služby.

„Takovýhle strom taky hned tak neuvidíte," chrlil Pazdera, „kdepak! Když si uděláte kolem kmenu lavičku, budete v pohádkovém stínu a uvidíte až k obzoru. Ten rozhled v létě, pane!"

Havlena pohlédl na svého průvodce a pomyslel si, že v tomhle má asi ten člověk pravdu, leč neřekl nic a mužíček začínal mít podivného zájemce právě dost. Necha-

pal ho, nevyznal se v něm. Vůbec se neprojevuje. Dobrá, všechno mu ukážu, aby se neřeklo, a čert ho vem! Ať si pak klidně jde, kam chce, neubude!

Jenže chirurg toho obvykle mnoho nenamluví a profesor Havlena byl chirurg, navíc slavný chirurg, to ovšem pan Pazdera nemohl vědět. Pro něho byl kupec jako kupec.

Přímo zvenčí se vcházelo do síně a odtud pak vlevo do veliké kuchyně s kachlovými kamny. V místnosti se netopilo a syrový nevětraný vzduch svědčil o tom, že v domku už dlouho nikdo nebydlel. Dřevěný strop odkrýval lidovou dřevořezbu s barevnými ornamenty.

Mimo prostornou kuchyni měl domek ještě tři místnosti: jednu dole a dvě v patře. V přízemí byla ještě koupelna, prádelna a záchod. Poměrně moderní vybavení kontrastovalo se stěnami plnými pavučin a prachu.

„Řekněte sám, takovýhle barák za ty peníze stojí," dorážel mužíček. „Tak co, plácneme si?" Profesor zakašlal a narovnal se.

„Dobře, sejdeme se za týden u notáře. Jestli chcete, zavezu vás domů," nabídl mužíčkovi, který rád přijal. Jen aby kupce ještě něčím nepohněval, aby si to ten podivný uzavřený bručoun nerozmyslel. Ale zbytečně. Když se Jaroslav Havlena k něčemu rozhodl, neustoupil. Až jednou skončí na klinice, odstěhuje se sem. Domek i okolní prostředí se mu líbilo, tak nějak si stáří představoval. Před týdnem oslavil jedenasedmdesátiny.

2.

Listopadový soumrak padá rychle. Než přejdeš náměstí a vyběhneš na vršek k nádraží, je černá tma. Staré lampy se klátí ve větru a svítí sotva každá druhá. Děravá silnice, od loňské zimy ještě neopravená, klouže vzhůru. Láďa utíká prostředkem: chodník rozkopali před měsícem kvůli plynu a od té doby v něm zeje hluboká zapáchající jáma, obehnaná provazem a červenými fáborky. Musí stihnout, než zavřou v samoobsluze, nakoupit půlku chleba a čtvrtku másla jako každý den.

Dům, v němž Láďa bydlí, je třípatrový, s otlučenou omítkou a širokým průjezdem, kde to páchne kdovíproč pivem. V průjezdu bývá tma. Vchod na schodiště je vlevo, výklenkem po několika schodech. Co když někdo čeká za vraty? Ne že by se Láďa bál, ale pokaždé má takový zvláštní svíravý pocit. Jednou ráno ležel v průjezdu na zemi opilec. Každý den se teď Láďa opatrně rozhlíží, jestli v koutě zase někdo nespí. Od té doby si tu však už nikdo neustlal, i když jsou vrata stále otevřená.

Pohroma! Pan Poláček, skladník ze samoobsluhy, právě stahuje roletu.

„Kampak? Už je zavřeno."

Láďa se zoufale rozhlíží. Paní vedoucí počítá u kasy peníze a skládá je hřbety k sobě. Jednu bankovku po druhé.

„Já bych potřeboval jenom chleba a máslo."

Roleta je stažena napůl, pan Poláček drží v jedné ruce bidlo a v druhé Láďu za rameno.

„Proč jsi nepřišel dřív? Zajímavý, každý spěchá až na poslední chvíli.“

„Pane Poláčku! Já už příště přijdu včas! Prosím vás, dejte mi ten chleba, já bych doma dostal…“

Skladník vzdychne a přitom se mu z úst ozve chraplavé zakašlání.

„Tak ukaž, dej mi peníze a počkej tu.“

Vrací se za chvíli s půlkou bílého chleba.

„Máslo už není.“

Láďa zůstává nerozhodně stát, civí na pana Poláčka v bílém plášti, jako by nechápal.

„Říkám ti, že není,“ opakuje skladník, „a už plav, musím zavírat.“

Láďa poděkuje a utíká zpátky, půlku zamoučněného chleba svírá v ruce a drobné mu cinkají v kapse. Začíná drobně pršet a vločky sněhu mezi kapkami hned tají, jakmile dopadnou na zem. Jenom na rukávu u bundy se chvíli drží. Jiskří, než se promění v pouhou perličku vody. Auta, která kolem projíždějí s rozsvícenými reflektory, rozstřikují blátivé louže. Láďa sotva uskočí stranou, a ještě do větší a hlubší kaluže.

V domě se nesvítí. Schodiště je temné. Láďa bydlí v přízemí, hned naproti jejich dveřím je vchod do sklepa. Když býval menší, občas ho do sklepa zavírali za trest. Musel sedět na dřevěném kole, v naprosté tmě, a čekat, až pro něho přijdou. Teď už ho do sklepa nikdo nezavírá.

„Kde ses zase coural?“ ozve se z kuchyně, když pomalu a opatrně otevře dveře. Snažil se, aby ho nikdo neslyšel.

„Ahoj, mami.“

„To jsi ty? Taky pořád někde lajdáš!“

„Byl jsem nakoupit,“ brání se Láďa a hned v úzké předsíni si zouvá boty. Chleba mu však vypadne z papíru přímo na podlahu; rychle ho zvedne a opráší.

„Kde jsi takovou dobu? Přines to sem do kuchyně.“ Provinile se šourá v pantoflích do kuchyně. Maminka sedí u jídelního stolu s Veronikou na klíně a krmí ji.

Veronika je Láďova sestra, narodila se před čtyřmi roky a už chodí do školky. Každé ráno ji Láďa vodí s sebou, musí ji doprovodit, aby se někde neztratila. Odpoledne ji zase vyzvedává. Jednou dvakrát týdně si pro ni chodí maminka, když se vrací z práce brzy jako dnes.

„Ty vypadáš! Kde ses válel?“

Láďa se podívá na bundu a strne. Je celá pocákaná blátem. To se muselo stát, jak běžel ze samoobsluhy, když kolem profičelo nákladní auto; jen taktak uhnul, aby ho nepřejelo.

„Asi mě pocákalo auto.“

„Já ti dám auto! Okamžitě to svlékni a jdi se umýt, nebo se z vás jednou úplně zblázním!“

Chlapec položí chleba na stůl, vedle na ubrus vysází zbylé drobné a se sklopenou hlavou jde do koupelny.

„Kdes nechal máslo?“

„Už neměli,“ nesměle vysvětluje Láďa.

„Neměli, neměli, mně se zdá, že tě seřežu a týden si nesedneš. Proč jsi šel nakupovat tak pozdě? Co budeme ráno snídat! Já bych ti jednu…!“

Láďa nečeká. Lepší je zmizet, aby matku nedráždil. Až do koupelny, do sykotu teplé vody z kohoutku, doléhá matčin hlas.

„A co je tohle? Ty ses zase někde pral!“

Pral, s Berkou a Vaněčkem. Smáli se mu, že nic neumí, dostal pětku z počtů. Ale natloukl jim, i když byli dva. Škrábanec na předloktí štípe, ač krev už dávno zaschla. Láďa příliš nespěchá, hned jak vyjde z koupelny, čeká na pohlavek.

„Abys příště nezapomněl a nemyslel jen na lumpárny!“

Tu máš, tu máš! Sestřička rozhazuje krupicovou kaši lžičkou z talíře rovnou na ubrus.

„Co to děláš? Propánakrále, mně se snad doopravdy něco stane. Copak já vím, kam dřív skočit, když mně nikdo nepomůže? Nestůj tady a jdi aspoň pro uhlí!“

Láďa vezme kbelík a jde. Otvírá zaprášené dveře a opatrně schází po schodech. Světlo nesvítí, někdo

s pravidelnou tvrdošíjností opět vyšrouboval žárovku. Schůdek za schůdkem, aby neupadl… Snad by bylo lepší přivázat se na lano! Co kdyby se pod ním najednou otevřela propast… Skalní stěny jsou zrádné, stačí jeden chybný krůček a už se ruce nemají čeho zachytit a rozpřáhnuté jako křídla divokého ptáka padají do prázdna. Musí sešplhat až na dno propasti, kam dosud nikdy nesestoupila lidská noha. Ale kdoví? Kdo může vědět, jaké tajemství skrývá zalesněná hora na malém ostrůvku uprostřed oceánu. Čeká tu možná smrt! Nebo vchod do pekla! Ale co zbývá opuštěnému trosečníkovi, který snědl poslední kus suchého chleba a ve večerním chladu dlouho marně hledal úkryt před sychravým tropickým deštěm? Tady, uvnitř jeskynní hory, je sucho a teplo. Kdesi nahoře se ztrácí otvor, kterým se dostal dovnitř.

Láďa se zastavuje, naposledy pohlédne vzhůru za zužujícím se kruhem denního světla a pak odhodlaně a odvážně odměřuje zbylé metry. Musí seskočit, chvíli letí vzduchem, než se nohy dotknou zase pevné země. Ani trochu nezakolísá, snaží se prohlédnout tmou. Vpravo jakousi skulinou probleskuje světlo. Pokouší se odstranit navršená dřeva a kmeny stromů, odvalit mohutné balvany, aby se mohl protáhnout dovnitř. Musí se vzepřít ze všech sil a zatnout zuby. Konečně! Ocitá se v klenuté jeskyni s ohlazenými černými stěnami a jenom proužek jasného denního světla sem proniká nějakým otvorem. Láďa udělá pár kroků kupředu a přímo před ním se náhle ze tmy vynoří vysoká hromada. Zlato! Objevil zlato! Oběma rukama plní dřevěné vědro hroudami blyštivého kovu. Je boháč, nejbohatší člověk na světě. Objevil poklad hraběte Monte Christa…

„Láďo! Jsi dole? Co tam tak dlouho děláš?“

Sklepním okénkem dopadají paprsky světla z pouliční lucerny. Je zase ve sklepě a ruce má černé od uhlí.

„Vždyť už jdu.“

S naplněným kbelíkem stoupá po schodech a plechové dno naráží o každý stupínek.

„Musíš dělat takový rámus? Aby každý věděl, že tě nechám tahat uhlí! Abych měla ostudu po baráku? To chceš?“

Zase pohlavek.

Nevadí mu, už si nějak zvykl.

„Máš úkoly na zítřek?“ ptá se maminka. Je už zase klidná a snad ji i mrzí, že se nechala unést zbytečným hněvem.

Láďa zarytě mlčí, utírá nádobí.

„Musíme se naučit básničku,“ přiznává po chvíli. Měl ji vlastně umět už včera, ale učitelka na něj naštěstí při zkoušení zapomněla.

„Jakou?“

„O nějaké studánce.“

„Tak se jdi učit!“

Hodiny cválají po číselníku. Láďa sedí na dřevěném truhlíku, kam sypou uhlí, přízemní byt je chladný a vlhký, od podzimu se musí topit. U kamen je však příjemně, teplo sálá do místnosti. Konečně se vrací otec; trochu se motá a matka i Láďa bez hnutí sledují jeho zarputilou neobratnost.

„Jak to, že není večer večeře?“ Jazyk se mu plete stejně jako nohy, musí se posadit. Oči má zakalené. Matka mu beze slova podává talíř s jídlem, které ohřála v hrnci v páře; staví jej na stůl a pak opět usedá do kouta nad koš prádla, chce zašívat a žehlit.

„Co je tu tak ticho? Stalo se snad něco? Já vám ukážu, kdo je tady pánem!“ rozkřikne se otec zničehonic.

Láďa se trochu přikrčí.

Znám křišťálovou studánku, kde nejhlubší je les…

Každý měsíc aspoň dvakrát stejný obraz. Pokaždé o něco agresivnější, o něco hrubší.

„Nekřič, podívej, kolik je hodin, Veronika už spí a co řeknou lidi!“

„Kašlu na lidi!“ Zutá polobotka letí vzduchem, snad jen náhodou zasáhne staré porcelánové hodiny na zdi, přímo do středu. Porcelán zaprská a dvě půlky se s řinkotem snášejí na zem, kde se rozletí na tisíc barevných

kousků. Bota, převrácená jako loď na mělčině, leží zasypána střepy. Hodiny po prababičce. Na zdi zůstaly trčet opuštěné svěšené ručičky, zapuštěné do holých koleček mechanismu.

Maminka přiklekne a sbírá kousek po kousku. Ty hodiny už nikdo nedá dohromady!

„To byla trefa," chechtá se otec. Ale je znát, že už začíná střízlivět. Maminka se rozpláče.

…tam roste tmavé kapradí…

„Takový krásný hodiny," vzlyká matka a snaží se na podlaze složit mozaiku. Otcova mužská hrdost ještě nedovolí, aby se ponížil. Aby přiznal, že udělal, co neměl. Raději obrací pozornost jinam.

„Co ty tam děláš?"

„Učím se," odpovídá Láďa a mrkne po otci.

Matka si pořád utírá slzy. To na otce platí, nesnáší je, připadá si bezmocně.

„No tak už toho nech, já ti koupím jiný."

Do matky jako by vjel vztek.

„Prosím tě! Ty? Všechno prochlastáš a prohraješ, u mě jsi slaboch, ty hrdino jeden!"

Tohle ovšem neměla říkat. Pramínek lítosti se v otci ihned mění ve zlobu a vztek, protože alkohol ještě docela nevyprchal.

„Zavři zobák, než ti taky jednu natáhnu!"

„Jen to zkus!"

Matčiny oči svítí zuřivostí.

…a vůkol rudý vřes. Tam ptáci, laně chodí pít…

Láďa sedí, ani nedutá. Dělá, že se učí, ale každé slovo jím projede od kořínků vlasů až k nehtům u nohou. Ví dobře, jak všechno skončí, a trochu se bojí.

„A co ty pořád čumíš? Mazej spát!" křikne konečně otec celý rudý.

Láďa rychle vstává – kdo uteče, vyhraje.

„Jen ho nech, ať není hloupej po tobě," zastane se chlapce matka a nenávistně zbledne, „ať se něco přiučí!"

Láďa usíná, sestřička už dávno spí. Ještě nic nechápe, nic nevnímá. Neví ani, že přesně takovou studánku Lá-

ďa před měsícem objevil. Není daleko, stačí proběhnout les a sešplhat březovým hájkem do kulaté rokle…

…ti ptáci za dne bílého, ty laně v noci jen… Usíná. Ale ještě dlouho do noci se z kuchyně nese tvrdá výměna názorů.

3.

Listopadové ráno zamžilo ulice. Na zaparkovaných autech se orosená skla mléčně leskla a drobné bláto klouzalo po chodnících.

Profesor Havlena se probudil brzy. Ještě mu zbývaly dobré dvě hodiny do pravidelného ranního shonu. Zůstal chvíli jen tak ležet s otevřenýma očima a rozhlížel se po stěnách místnosti. Ložnice působila solidním chladem měšťanského domu. První, co spatřil, byla celá galerie obrazů. Profesor měl svou sbírku rád a věnoval krásným krajinám i portrétům, malebným zátiším, miniaturám a historickým trofejím po dlouhá léta všechen vkus i peníze. Patřily k jeho největším vášním: sháněl je a hledal; tak jako někdo chodí na ryby či muzicíruje, on sbíral obrazy.

Umění k doktorům vždycky nějak patřilo a Jaroslav Havlena byl lékař, navíc vynikající, známý chirurg, profesor lékařské fakulty. I když sám nikdy nenamaloval ani akvarel, měl pro malířství zvláštní slabost.

Ležel na široké posteli, přikrytý po bradu, a cítil podivný, nevysvětlitelný pocit prázdnoty, nicoty a marnosti, který se v něm rozléval. Mrazil ho a svazoval. Neuměl by vysvětlit proč, ale trvalo to už měsíc, svíralo ho to uvnitř a nedokázal se tomu ubránit. Díval se na obrazy a nic, docela nic mu najednou neříkaly. Nenaskočilo v něm ani známé rozechvění, které ho vždy opřádalo, jakmile obraz zavěsil na předem vybrané místo, tak aby ladil s ostatními, aby měl i dostatek světla a prostoru.